

Dato: 22. juni 2022

Brev til Diskrimineringsnemnda - Våre erfaringer

Innledning

Vi i foreningen til Foreldre til blinde barn ønsker med dette å komme med våre erfaringer fra klager vi har sendt inn til Diskrimineringsnemnda vedrørende brudd på IdL §18 (Universell utforming av IKT), noe som i undervisningssammenheng medfører brudd på IdL §21 (Rett til individuell tilrettelegging for elever og studenter).

Vi håper at Diskrimineringsnemnda endrer praksis i sin behandling i slike saker for å bedre ivareta klager.

Manglende etterlevelse av gjeldende regelverk

Det finnes i dag ingen systematisert kontroll av hvorvidt digitale læremidler tilfredsstillende oppfylter krav om universell utforming. Utviklere av digitale læremidler mener selv at de tilfredsstillende oppfylter alle lovpålagte krav. Dette er godt dokumentert da leverandørene av digitale læremidler, som er omfattet av Utdanningsdirektoratets tilskuddsordning for innkjøp av digitale læremidler, har oppgitt i en egenerklæring at alle lovpålagte krav er tilfredsstillende. Kommuner og fylkeskommuner som benytter seg av Utdanningsdirektoratets tilskuddsordninger har tillit til at denne informasjonen er korrekt.

Statped, som veileder kommuner/fylkeskommuner slik at de kan gi synshemmede et forsvarlig opplæringstilbud, har svært begrenset kompetanse innen universell utforming. De kan derfor ikke gi kommuner/fylkeskommuner nødvendig bistand i forbindelse med testing og valg av digitale læremidler.

Tilsynet for universell utforming av IKT (uutilsynet) i Digitaliseringsdirektoratet gjør tilsyn av etterlevelsen av IKT-forskriften. De gjør ikke tilsyn basert på henvendelser fra enkeltpersoner eller interesseorganisasjoner, men i saker som omhandler brudd på IKT-forskriften, innhenter Diskrimineringsnemnda en IKT-faglig uttalelse fra uutilsynet. Her fungerer uutilsynet som et fagorgan for universell utforming av IKT-løsninger.

Dersom en elev mener at et læremiddel ikke er universelt utformet, er en klage til Diskrimineringsnemnda derfor den eneste muligheten eleven har for å få dette kontrollert.

Lang behandlingstid

FTBB har innsyn i saker som omhandler totalt 26 læremidler eller læringsplattformer som er klaget inn til Diskrimineringsnemnda. I eksempelet ser vi på sak 21/305, Itslearning, men vi ser tilsvarende behandlingstid i alle sakene.

I figur 2 nedenfor viser saksgangen og saksbehandlingstiden fordelt på de ulike partene involvert i klageprosessen. Den totale behandlingstiden er på over et år (429 dager).

Dato	Dager hos klager	Dager hos innklaget	Dager hos Nemnda	Dager hos UU-tilsynet	Kommentar
29.05.2021					Klagen sendes inn
31.05.2021			2		Bekreftelse på mottatt klage
11.06.2021			11		Nemnda ber om tilleggsopplysninger
11.06.2021	0				Tilleggsopplysningene sendes inn
17.06.2021			6		Får beskjed om at innklagede part snart kontaktes
29.06.2021			12		Innklagede part kontaktes
20.07.2021		21			Opprinnelig frist for å kommentere klagen
31.08.2021		42			Innklagede part svarer (Nemnda gir utsatt frist)
03.09.2021			3		Uu-tilsynet skal kontaktes
06.09.2021			3		Saken sendes til uutilsynet
03.12.2021				88	IKT-faglig uttalelse er klar
07.12.2021			4		Nemnda oversender IKT faglig uttalelse
21.12.2021	14	14			Frist for å kommentere IKT-faglig uttalelse
20.01.2022		30			Oversender innklagedes avsluttende bemerkninger (Nemnda gir utsatt frist)
28.02.2022			39		Utkast til redgjørelse
14.03.2022	14	14			Frist for å kommentere redgjørelsen
28.03.2022			14		Endelig redgjørelse foreligger
05.04.2022			8		Saken behandles av nemnda
03.05.2022			28		Nemndas avgjørelse er klar
01.08.2022		90			Frist for å rette feilene som ble dokumentert i IKT-faglig uttalelse
SUM	28	211	130	88	

Figur 2 - Saksgang i Diskrimineringsnemnda, sak 21/305 Itslearning

Normalt gir Diskrimineringsnemnda 3 uker for innklaget til å kommentere klagen og 2 uker for klager/innklaget til å kommentere ny informasjon i saken senere i klageforløpet. Gjennomgående i alle sakene hvor FTBB har innsyn, ber innklagede part (kommune eller fylkeskommune) alltid om utsatt frist som innvilges uten en god begrunnelse. I noen saker ser vi at innklagede part samler saker da dette letter arbeidet på deres side selv om det medfører økt behandlingstid.

Diskrimineringsnemndas lave terskel for å gi innklagede part utsatt frist ivaretar ikke klagers behov for en rask avklaring.

Gjeldende praksis, vet at Diskrimineringsnemnda stadig gir innklagede part utsatte frister og tiden Digitaliseringsdirektoratet bruker på å utarbeide sin IKT-faglig uttalelse, gjør at klagerne opplever at den pågående diskrimineringen ikke tas på alvor.

Vi stiller oss også undrende til at Diskrimineringsnemnda gir 90 dager til innklagede part for å rette dokumenterte feil etter at nemndas avgjørelse er klar. Dette til tross for at innklagede part har mottatt varsel om at dette var et mulig utfall og helt siden de fikk tilsendt uutilsynets IKT-faglige uttalelse har vært kjent med at løsningen er omfattet av regelverket og at det er påvist brudd.

En saksbehandlingstid på over 1 år er typisk for våre saker. Mens saken behandles i Diskrimineringsnemnda, står eleven uten tilgang til egnede læremidler. Med tanke på at skoleår består av 190 skoledager er den lange behandlingstiden et stort problem. Dette er

en alvorlig situasjon for eleven det gjelder og når dette får pågå over tid, mister eleven nødvendig opplæring som igjen gjør at eleven sakte men sikkert sakker akterut.

I denne sammenhengen er det viktig å være klar over at tiden det tar å forberede klagen fra klagers side er ikke tatt med i den typiske saksgangen vist i figur 2. I tillegg vet vi at foresatte i det lengste forsøker å få skolen til å sørge for at eleven får tilgang til egnede læremidler før de går til det skritt å sende inn en klage til Diskrimineringsnemnda.

FTBB anmoder derfor Diskrimineringsnemnda at de hastebehandler alle saker som omhandler brudd på ldl. §18 (Universell utforming av IKT). Dette innebærer også en hastebehandling hos Digitaliseringsdirektoratet når de utarbeider sin IKT-faglige uttalelse.

Kun pålegg om retting av identifiserte brudd

I saker som omhandler brudd på IKT-forskriften, innhenter Diskrimineringsnemnda en IKT-faglig uttalelse fra uutilsynet (Digitaliseringsdirektoratet). Uutilsynet tester klagers påstand om brudd og gjør et utvalg av relevante WCAG krav basert på klagen. I sine uttalelser har uutilsynet alltid med følgende standardtekst:

“Avslutningsvis gjør vi oppmerksom på at vår testing er gjort på et utvalg av elementene i den digitale læringsplattformen. Det er elementer og funksjoner som ikke er testet. Vår uttale gjør ikke greie for alle feil som potensielt finnes i læringsplattformen. Selv om de påpekte feilene i uttalen korrigeres kan det derfor finnes ytterligere feil. Vi tilrår at virksomheten, med grunnlag i de feil som er avdekket gjennomfører en helhetlig gjennomgang av læringsplattformen for å sikre at minstekravene til universell utforming av ikt er ivaretatt.”

Til tross for dette blir innklagede part kun pålagt å rette feil og mangler som blir avdekket og dokumentert i uutilsynets IKT-faglige uttalelser. Det finnes altså ingen garanti for at digitale læremidler som har vært klaget inn til Diskrimineringsnemnda tilfredsstillende alle lovpålagte krav. Det burde være tilstrekkelig å klage inn digitale læremidler én gang, men med nemndas gjeldende praksis for behandling av slike saker vil det være behov for gjentatte klager. Dette er uholdbart.

Klagene FTBB har innsyn i er knyttet til grunnleggende funksjonalitet som at man kan navigere med tastatur, at teksten er tilgjengelig og at informasjonen kommer i en logisk rekkefølge slik at den gir mening. Det er derfor lite sannsynlig at resterende WCAG-krav som ikke er testet er oppfylt. Det er en stor svakhet at nemnda ikke pålegger den innklagede part å gjennomføre en helhetlig testing og dokumentere at samtlige lovpålagte WCAG-krav (35 av 61 suksesskriterium i standarden WCAG 2.0.) er tilfredsstillende, slik den IKT-faglige uttalelsen anbefaler.

FTBB anmoder derfor at Diskrimineringsnemnda pålegger innklagede part å dokumentere at alle lovpålagte krav etter ldl. § 18 er tilfredsstillt. I § 5 i IKT-forskriften står det at:

“Virksomhet som har ansvar etter forskriften, skal kunne dokumentere at kravene er overholdt.”

Det er derfor ikke urimelig å kreve at innklagede part fremlegger denne dokumentasjonen.

Avslutning

Basert på våre erfaringer anmoder vi at Diskrimineringsnemnda hastebehandler saker som omhandler blinde elevers tilgang til læremidler. I tillegg må vedtaket nemnda fatter samsvare med anbefalingen i den IKT-faglige uttalelsen slik at det gjøres en helhetlig gjennomgang av at alle lovpålagte krav er tilfredsstillt. Nemnda kan ikke avslutte saken før innklagede part fremlegger dokumentasjon på at alle krav er overholdt.

Vi tar gjerne et møte for å diskutere tiltak som bedre ivaretar klager i klagesaker vedrørende manglende universell utforming av digitale læremidler som benyttes i skolen.

Vennlig hilsen
Foreningen Foreldre til blinde barn
v/ Mette S. Bævre, Siri Smedsrud og Kjell Arne Berge

Mottakerliste

Til:

Diskrimineringsnemnda

Kopi til:

Kommunal- og distriktsdepartementet
Kultur- og likestillingsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Utdanningsdirektoratet
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Riksrevisjonen
Digitaliseringsdirektoratet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Barneombudet
Uutilsynet
Norges Blindeforbund
Norges Blindeforbund Ungdom
Statped